

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 3(37) 2024

Київ – 2024

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv",
Nutrition Center of Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 3(37) 2024

Kiev – 2024

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37))

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):
журнал. 2024. № 3(37) 2024. С. 1571**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління» (Рішення від 18.03.2024, № 5/3-24)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології
Наталії Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартенева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвоздзькевич Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

11. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
12. Гудзь Наталя Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технології ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
13. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
14. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
15. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
17. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
18. Інжиревська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
19. Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
20. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
21. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
22. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
23. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
24. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
25. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
27. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
28. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
29. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
30. Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
31. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
32. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
33. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
34. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
35. Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
36. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
37. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
38. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
39. Мідельський Сергій Людвигович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
40. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
41. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
42. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
43. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
44. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
45. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
46. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
47. Приходькіна Наталя Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
48. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
50. Трушкіна Наталя Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
51. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
52. Філіпова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
53. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
54. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
55. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
56. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
57. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
58. Яковичка Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Bilan V.A.

Forms and methods of corrective and developmental mathematics education for elementary school students with intellectual disabilities..... 18

Demchenko I.I., Kalynovska I.S.

Training future teachers to use stem technologies in an inclusive educational environment..... 29

Solovei A.Yu.

Information competence as an important component of a modern foreign language teacher's professionogram..... 39

Адамова Г.В.

Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою..... 49

Андрейкова І.Б., Картель Т.М.

Навчання іноземних мов професійного спрямування здобувачів технічних закладів вищої освіти як предмет сучасних лінгводидактичних досліджень..... 59

Артеменко Л.І.

Критерії, показники формування математичної компетентності учнів 9 класу в процесі навчання синтаксису української мови..... 72

Біда О.А., Кучай Т.П., Чичук А.П.

Професійна освіта в європейському просторі..... 84

Борисенко Н.А., Кебець С.М.

Вінок канзаші як сучасна інтерпретація українського символу..... 94

Вінтоняк О.В.

Формування мережі закладів середньої педагогічної освіти в Україні (друга половина XIX – 80-ті рр. XX століть)..... 107

Вороня С.М., Козубцов І.М., Гетьман А.В., Цимбал І.В., Глобін А.В.

Методична майстерність дослідників щодо балансу науковості дослідження та фінансовою інвестицією у публікацію..... 119

Гагарін М.І.

*Особливості формування вольових якостей учнів засобами фізичного виховання.....*132

Герасименко О.А., Совірда О.С., Тюпа В.В.

*Інноваційні методи викладання в медичній освіті України: упровадження та результати.....*141

Глазкова І.Я.

*Актуальність та можливості впровадження педагогіки М. Монтессорі у вітчизняну дошкільну освіту.....*155

Головіна О.В., Козуб Т.О., Партола В.В.

*Питання ціннісного ставлення до професійної діяльності здобувачів медичних спеціальностей закладів вищої освіти.....*165

Горбенко Є.О.

*Вплив гейміфікації на мотивацію та активність студентів у вищій освіті: аналіз педагогічних підходів та практичних результатів.....*174

Гуменний О.Д.

*Застосування stem-технологій у підготовці майбутніх педагогів: перспективи та виклики.....*187

Дутко Л.

*Організація практичної підготовки фахівців сфери туризму – основа їх входження у професійний ринок.....*199

Жукова Т.А., Черновол Є.О., Різак Г.В.

*Стратегії адаптації та розвитку вищої освіти у післявоєнний період: аналіз інноваційних підходів, їх вплив на якість освіти та результати вищої освіти.....*210

Журавко Т.В.

*Розвиток мовлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з/без особливих освітніх потреб засобами цифрових технологій.....*223

Зелена І.О.

*Інтонація в англійськомовному дискурсі.....*237

Канішевська Л.В.

*Лідерські якості учнів основної школи: компетентнісний підхід до виховання у цифровому просторі.....*250

Карпюк Д.Р.

*Методичні аспекти організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....*259

Кириєнко О.О. <i>Аналіз основних дефініцій дослідження формування професійної компетентності майбутніх учителів біології.....</i>	272
Кічук Н.В. <i>Соціальна зрілість старшокласників: теоретико-методологічний аспект.....</i>	285
Ковальов О.С., Мазуренко В.І., Положешний В.В., Бабійчук І.В., Романюк Н.М. <i>Самостійна робота як складова підготовки фахівців сфери цивільного захисту.....</i>	286
Ковальчук Р.О., Лозинський Ю.Ю., Пастух Д.І., Синькоп П.І., Шевченко Я.В. <i>Методи мотивації та педагогічні стратегії у фізичній підготовці прикордонників.....</i>	305
Козицька Т.В., Пазюк Л.М., Демянчук Н.В. <i>Інноваційні методи викладання в біологічній освіті: використання віртуальних лабораторій та симуляцій.....</i>	318
Кондратець І.В., Науменко М.С. <i>Психолого-педагогічний супровід майбутніх вихователів у плануванні та організації літературних проєктів з дітьми дошкільного віку.....</i>	329
Кондрацька Г.Д. <i>Формування соціокультурного середовища для підготовки студентів в українських університетах.....</i>	343
Криловець М.Г. <i>Роль краєзнавства у формуванні патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку.....</i>	351
Кудла М.В. <i>Формування академічної доброчесності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: теоретичний аспект.....</i>	360
Кузьменко О.О. <i>Напрямки розвитку туристично-інформаційного центру у м. Самбір.....</i>	370
Логінова О.В., Чорна В.Л., Шуляков І.М. <i>Проблеми дистанційного професійно-орієнтованого навчання іноземних мов.....</i>	377
Лукаш Ю.М., Гришина О.С., Буряк Н.В. <i>Медична освіта в контексті глобалізації: міжнародні програми обміну та співпраця університетів.....</i>	388

Лю Сяобінь, Большакова Т.В.

Техніки майндфулнес для формування навичок саморегуляції у системі soft skills майбутніх викладачів музичного мистецтва.....401

Макарчук В.В.

Виховання підростаючого покоління з активною громадянською позицією: національно-патріотичний аспект.....415

Марчук О.О., Сойко І.М.

Розвиток комунікативності та творчості молодших школярів засобами театралізації на миролюбиву тематику.....426

Митник О.Я.

Розвиток критичного мислення дитини дошкільного віку як засіб становлення особистості діяча.....436

Михайленко І.В., Нестеренко В.О.

Умови формування критичного мислення студентів як необхідної складової математичної компетентності.....450

Муковіз О.П.

Виховання проактивних лідерів в контексті чинних професійних стандартів.....459

Носенко Ю.Г.

Сучасні цифрові виклики в системі військової освіти.....467

Ольшанський В.В., Філіпов В.В., Козубцов І.М.

Застосування принципів ігрової механіки кіберспорту для підвищення інтересу вивчення курсантами окремих дисциплін кафедри бойового застосування підрозділів зв'язку.....478

Пантелеймонова Т.Г.

Перспективи розвитку хімічної освіти в умовах сучасних викликів.....492

Панченко О.О., Нікітська Ю.М., Михальчук О.О.

Особливості підготовки майбутніх педагогів до впровадження stem-освіти в закладах освіти.....501

Паньок Т.В.

Спортивно-мистецький синтез у дизайні футбольної культури.....511

Пономаренко Т.О., Кузіна О.Т.

Експериментально-педагогічна діяльність з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа.....522

Прокуда В.М., Некрасова М.М., Гапоненко К.М.

Конференції з обміну досвідом як ефективний засіб підвищення кваліфікації вчителів предмету технології.....534

Решетилов К.В. <i>Аналіз ефективності дистанційних платформ для викладання мови у вищій школі.....</i>	543
Рищак Н.І. <i>Емпатія як складова емоційного інтелекту лідера: ключові акцентуації виховання у підлітків.....</i>	556
Руденко Ю.О., Агаджанова С.В., Агаджанов-Гонсалес Карен Хесусович, Баталова А.Б. <i>Використання засобів інтерактивності в середовищі онлайн-конференцій зoot як шлях до покращення якості навчання студентів ЗВО.....</i>	566
Семененко І.В., Швачка А.О. <i>Педагогічні умови формування ціннісного ставлення учнів мистецьких шкіл до класичної музики на заняттях сольного співу.....</i>	578
Семеніхіна О.В. <i>Академічна культура: компаративний аналіз підходів до інтерпретації поняття.....</i>	590
Семеняко Ю.Б. <i>Творчі завдання на медіа матеріалі як засіб підвищення пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....</i>	600
Стинська В.В., Цюняк О.П. <i>Медіакомпетентність як складова професійної компетентності майбутніх викладачів закладу вищої освіти.....</i>	611
Тимошенко Н.Є. <i>Плейбек-театр як один із інтерактивних методів навчання.....</i>	620
Тимошенко О.В. <i>Особистісно зорієнтована підготовка тренерів з футболу: технологія педагогічного дизайну.....</i>	632
Толочко С.В., Бордюг Н.С. <i>Екологічна компетентність у структурі глобальної компетентності здобувачів освіти.....</i>	643
Трофімова-Герман А.І., Бунтурі Ю.В., Ніконоров С.І. <i>Закономірності створення електронних двомовних (англо-німецьких) галузевих словників.....</i>	657
Тушко К.Ю., Адамчук Ю.Д., Гевко О.І. <i>Моніторинг сформованості в майбутніх офіцерів-прикордонників здатності до професійної взаємодії.....</i>	666

Фрицюк А.В.

*Експериментальне дослідження професійної мобільності майбутніх учителів.....*674

Хуртенко О.В., Дмитренко С.М., Ковальчук А.А., Шпильчук В.

*Характеристика професійної діяльності інструктора тренажерної зали.....*687

Шапран Ю.П., Солодовник А., Солодовник Д.

*Управління розвитком цифрової компетентності здобувачів вищої і фахової передвищої освіти.....*700

СЕРІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»**Аврамчук О.С.**

*Роль поведінкової інгібіції у підтриманні психоемоційного дистресу в умовах тривалої адаптації до проживання у часі війни.....*712

Алещенко В.І.

*Військово-соціальне управління як об'єкт системи державотворення в Україні.....*723

Білик В.Г.

*Формування культури ранньої діагностики раку в контексті здоров'язберезувальної освіти.....*731

Бойко П.Ю.

*Система цінностей як головний регулятив сенсожиттєвих орієнтацій студентської молоді.....*731

Бондаревич С.М., Іпатенко О.Ю.

*Особливості застосування методу тілесно-орієнтованої терапії у формуванні адаптації особистості при психосоматичних розладах у морегосподарчій діяльності.....*750

Васюк К.М., Боженко В.Г.

*Індивідуально-типологічні особливості емоційної стійкості фахівців комунікативних професій (на прикладі майбутніх педагогів і психологів)...*763

Вишнівська Н.В., Полілуєва І.В., Артюхова В.В., Матейко Н.М.

*Засоби підвищення життєстійкості особистості в умовах війни.....*774

Волинець Н.В., Дияк В.В., Томусяк В.І.

*Корекція негативних психоемоційних станів курсантів-прикордонників.....*787

Гончарова Я.І. <i>Самовладання поліцейських з використанням різних стратегій копінг-поведінки.....</i>	803
Дичко О.О., Гайнутдінов А.В., Карлов О.Ю. <i>Ефективність психологічної підтримки у військових: аналіз впливу на подолання посттравматичного стресового розладу.....</i>	812
Запорожцев Є.Г., Котляр Л.І., Юріна А.І. <i>Дослідження взаємозв'язку рівня розвитку лідерських якостей і академічної прокрастинації у студентської молоді.....</i>	825
Іванов В.В. <i>Модель формування професійних планів студентів педагогічних коледжів.....</i>	839
Казарова Г.М., Сапєльнікова Т.С. <i>Особливості професійної самосвідомості фахівців-енергетиків.....</i>	849
Коваленко О.В. <i>Вплив особистісних характеристик на формування управлінської компетентності у офіцерів оперативного рівня: психологічний аналіз.....</i>	861
Колодяжна А.В., Власенко Ю.К., Дичко О.О. <i>Особливості діагностики та лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у воєнних ветеранів.....</i>	872
Копач Б.В. <i>Релігійна свідомість як предмет психологічного дослідження.....</i>	885
Лозовецька В.Т. <i>Чинники створення значущої роботи в організаціях.....</i>	895
Мороз Л.І. <i>Творчість як чинник особистісного розвитку.....</i>	907
Охріменко І.М., Усов Д.С. <i>Психологічні чинники ведення переговорної діяльності за умов соціальних протиріч та воєнних викликів.....</i>	919
Паржницький В.В., Гречановська О.В., Пономаревський С.Б. <i>Вплив психологічного комфорту на академічні досягнення здобувачів освіти під час онлайн-навчання.....</i>	936
Рідей Н.М. <i>Огляд наукової літератури присвяченої безмежній кар'єрі.....</i>	954

Сапєльнікова Т.С., Кучеренко Н.С., Кучеренко С.М.

*Особливості емоційного вигоряння студентів психологів в умовах
 військового стану.....*965

Смоляк В.М., Турубарова А.В.

*Нейропсихологічний статус старших дошкільників із загальним
 недорозвитком мовлення і її рівня.....*974

Сокальська Н.Л., Кривоніс Т.Г., Грек О.М., Полілуєва І.В., Салдан С.О.

*Актуальні проблеми дистанційного навчання: психологічний аспект.....*983

Ткачук Т.А., Католик Г.В.

*Психологічна модель копінг-поведінки педагога.....*993

Федоренко Т.В., Бутенко Л.Л., Куртова М.М.

*Створення механізмів оцінки ефективності адаптації медичної освіти
 до сучасних вимог охорони здоров'я в Україні.....*1002

Фоменко К.І., Лифар Н.Л.

*Нарцисичне я, захисні механізми та переживання заздрості:
 психологічні кореляти.....*1015

Ханецька Т.І.

*Чинники вибору місця праці українськими ІТ-фахівцями.....*1026

Хохліна О.П., Горбенко С.Л.

*Психологічні аспекти проблеми стресу у дітей з розладами
 аутистичного спектру.....*1035

Хуртенко О.В., Бучацька С.М.

*Формування іміджу майбутнього офіцера в освітньому середовищі
 військового ЗВО.....*1047

Чайка Р.М.

*Огляд літератури з консалтингу трудноців прийняття кар'єрних
 рішень гатті.....*1057

Чебан О.М., Жулковський В.В., Пономаревський С.Б.

*Психологічні та соціальні аспекти сприйняття інформації в інформа-
 ційному просторі та їх вплив на культурні зміни майбутнього.....*1066

Шель Н.В.

*Розвиток професійної компетентності майбутніх психологів в умовах
 переживання криз професійного становлення.....*1079

Ятищук А.А.

*Особливості використання маніпулятивних прийомів та механізми
 боротьби з ними у міжособистісному спілкуванні.....*1093

СЕРІЯ «МЕДИЦИНА»

**Khmil O.V., Kaskova L.F., Khmil D.O., Silkova O.V., Morhun N.A.,
Novikova S.Ch.**

*Determination of mechanisms of periodontal tissue damage in different types
of diabetes.....*1105

Алексеева О.В.

*Особливості перебігу бактеріального кератиту в залежності від виду
збудника.....*1118

**Біломеря Т.А., Алієв Руфат Бахтіяр Огли, Шаповалова А.С.,
Єщенко Г.Л., Тихонова В.С.**

*Особливості перебігу туберкульозу ротової порожнини.....*1128

Боднар П.Я., Боднар Т.В., Савченко І.В.

*Гемодинамічні особливості реваскуляризації стегно-підколінно-
гомількового сегменту у пацієнтів з хронічною критичною ішемією
нижніх кінцівок.....*1139

Боднар Т.В., Боднар П.Я., Боднар Л.П., Савченко І.В.

*Вплив хірургічного лікування на динаміку інтенсивності больового
синдрому у пацієнтів із хронічною венозною недостатністю в різні
періоди післяопераційного періоду.....*1150

Борисова І.С.

*Неврологічні прояви мігрені: порушення функціонування чи інвалідність.....*1158

Бурка А.О., Білянський Л.С., Бик П.Л., Гонза Р.В.

*Застосування післяопераційної лазерної епіляції у пацієнтів з
пілонідаальною хворобою крижово-куприкової ділянки.....*1170

Воронко А.А., Воронко О.А.

*Кардіологічна коморбідність у хворих на артеріальну гіпертензію –
учасників сучасних збройних конфліктів.....*1179

**Воронцова Т.О., Продан А.М., Дживак В.Г., Хлібовська О.І.,
Герасимець Ю.М., Кучер С.В.**

*Особливості проведення лекційних занять з використанням microsoft
teams.....*1190

Воронцова Т.О., Дживак В.Г., Кутрик Й.В., Матюшок Ю.В.

*Оцінка медичної активності батьків як елемент профілактичної
медицини.....*1200

Гаркавий С.І., Хоменко І.М., Івахно О.П.

*Внутрішньолікарняне середовища та попередження поширення інфекційних хвороб, пов'язаних з наданням медичної допомоги у закладах охорони здоров'я.....*1214

Гецько О.І., Добрянська (Опаленик) Е.С., Росола Т.Ф.

*Особливості викладання курсу «гістологія, цитологія та ембріологія» у дистанційному навчанні.....*1227

Демченко О.М., Родинський О.Г., Козлова Ю.В., Попова Т.В.

*Зміни у складі нейромедіаторів головного мозку при порушенні функції щитоподібної залози у щурів старшого віку.....*1235

Єленський В.Ю.

*Оптимізація стоматологічної допомоги на сучасному етапі.....*1246

Запорожан С.Й., Продан А.М., Свистун Р.В., Герасимець Ю.М.

*Стратифікація ризику рецидиву гастроудоденальних виразкових кровотеч (огляд літератури).....*1258

Квятковська Т.О., Квятковський Є.А.

*Особливості будови білкової оболонки яєчка і кавернозного тіла статевого члена за даними скануючої електронної мікроскопії.....*1270

Квятковський Є.А., Квятковська Т.О.

*Біомеханічні властивості капсул сечостатевих органів людини: фіброзної капсули нирки, білкової оболонки яєчка та кавернозного тіла статевого члена.....*1282

Кенгельян Т.Р.

*Оцінка особливостей перебігу онкогематологічних захворювань у дітей різного віку.....*1294

Крицький І.О., Єднорович А.М., Шозда Л.А., Дживак В.Г.

*Дослідження питання інфантильних гемангіом у дітей.....*1305

Куш О.Г., Земляний О.А., Стрижак О.В.

*Динаміка накопичення кадмію в ембріонах дослідних тварин та його вплив на травну систему.....*1324

Ляховський В.І., Пехньо В.В., Кравців М.І., Філатова В.Л., Ляховська А.В.

*Значення гігієни одягу у захисті медичних працівників.....*1336

Маліновська Л.І., Марчишин С.М., Романюк Л.Б.

*Роль мікробної контамінації вітрин аптеки у виникненні респіраторної патології.....*1348

- Мальченко В.Ю., Ратушнюк А.В., Бігарі В.О.**
*Інфекції судинного алоот рансплантанта: сучасний стан проблеми.....*1359
- Мегем О.М., Олійник Ю.О., Марциняк С.М.**
*Використання мобільних додатків і електронних систем для моніторингу та управління здоров'ям дітей під час війни.....*1372
- Молчанов Р.М., Гончарук О.О.**
*ISG навігація при лапароскопічній резекції нирки: результати хірургічного лікування та фактори, що впливають на швидкість клубочкової фільтрації.....*1388
- Москалюк В.Д., Баланюк І.В., Меленко С.Р., Давиденко О.М., Чернецька Н.В.**
*Біологічна зброя: можливі наслідки та заходи захисту.....*1403
- Нефьодова О.О., Шевченко О.С., Шевченко І.В., Кушнарьова К.А.**
*Вплив комбінованого введення хлориду кадмію з сукцинатами заліза та цинку на морфологічні структури стегнової кістки та нижньої щелепи щурів.....*1419
- Оболонська О.Ю., Манін М.В., Оболонська Т.О.**
*Прогностичне значення індексу перфузії тканин у новонароджених з гіпоксично ішемічною енцефалопатією на етапі реабілітації.....*1435
- Онул Н.М., Головкова Т.А., Шаторна В.Ф.**
*Експериментальні дослідження ізольованого впливу свинцю та у комбінації зі сполуками цинку на організм вагітних самиць щура.....*1445
- Павленко О.В., Гудзь В.А., Мовлянова Н.В.**
*Аналіз ефективності дистанційного навчання у вищій медичній освіті в Україні.....*1457
- Ратинська О.М., Бідзюра І.Г.**
*Особливості мислення у осіб з різною теплочутливістю.....*1470
- Руденко М.Л., Лазоришинець В.В., Андрущенко Т.А.**
*Дослідження хвороб серцевого кровообігу у військових.....*1480
- Савуляк Г.Р., Склярів Є.Я., Новак В.Л.**
*Епідеміологічні дані, етіологія, патогенез, фактори ризику, клінічні прояви, сучасні методи діагностики і лікування, прогнозування перебігу хронічної лімфоцитарної лейкемії.....*1487
- Стельмах Г.О., Бакалюк Т.Г., Макарчук Н.Р., Євчук Т.С.**
*Сучасні підходи до реабілітації військовослужбовців з вогнепальними пораненнями кінцівок.....*1511

Трефаненко І.В., Шупер В.О., Рева Т.В., Шумко Г.І., Гумайло С.І. <i>Саркоїдоз Бека. опис клінічного випадку.....</i>	1521
Чорна В.В., Спрут К.В., Павленко Н.П., Томашевський А.В., Кульбака Л.Д., Поляруш В.В., Шевчук Т.В. <i>Заходи та засоби для запобігання інфікуванню під час надання медичної допомоги пацієнтам.....</i>	1528
Шаторна В.Ф. <i>Вплив важких металів на морфо-функціональний стан репродуктивної системи (огляд даних літератури).....</i>	1541
Шилов М.В., Костюк О.В. <i>Епідеміологія та молекулярна еволюція бактерії legionella pneumophila в системах водопостачання: виявлення, аналіз та прогнозування ризиків для здоров'я громадян.....</i>	1551
Ярошенко Д.С. <i>Зміна маси тіла та фізіологічного стану сім'яників під впливом бісфенолу А.....</i>	1562

УДК 373.2.015.3:159.937]:004.032.6

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-522-533](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-522-533)

Пономаренко Тетяна Олександрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Факультет педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (050) 150-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-6801-0403>

Кузіна Оксана Тадеївна аспірантка спеціальності 012 Дошкільна освіта третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (097) 341-19-42, <https://orcid.org/0000-0003-2139-9412>

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ШОСТОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ МЕДІА

Анотація. У статті розглянуто проблему формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти. На засадах аналізу нормативних документів у галузі дошкільної освіти, ряду наукових досліджень визначено актуальність досліджуваної проблеми. Окреслено теоретико-методичне підґрунтя проблеми дослідження. Розглянуто зміст експериментально-педагогічної діяльності з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

Визначено педагогічні умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей: (забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу (вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їх батьків) в умовах закладу дошкільної освіти; розробка й упровадження середовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних освітніх методів і форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі закладу дошкільної освіти) та коротко схарактеризовано їх змістове наповнення.

Коротко схарактеризовано зміст спеціально розробленої й реалізованої структурно-функціональної схеми формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя у сукупності її компонентів: мета, завдання, методологічні підходи, принципи, компоненти пізнавальної активності, критерії, рівні її розвитку, етапи дослідження, зміст, педагогічні умови, форми, методи освітньої взаємодії, засоби медіа, результат експериментально-педагогічної діяльності.

Окреслено сучасні, інтерактивні, наповнені суб'єктно-суб'єктивним змістом форми взаємодії вихователів з дітьми та комплекс традиційних та інноваційних педагогічних методів, що застосовувалися протягом формувального експерименту.

Розглянуто загальну динаміку розвитку показників пізнавальної активності на етапі формувального експерименту та порівняльне співвідношення рівнів розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя в експериментальних та контрольних групах на констатувальному та контрольному етапах експерименту, що зумовило можливість визначення ефективності експериментально-педагогічної діяльності.

Зроблено висновок за результатами аналізу контрольного етапу експерименту, які засвідчують зростання рівнів розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя за всіма її компонентами та дозволяють зробити висновок про ефективність запропонованої експериментально-педагогічної діяльності з формування досліджуваної якості в умовах закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: пізнавальна активність, діти шостого року життя, заклад дошкільної освіти, засоби медіа, педагогічні умови, експериментально-педагогічна діяльність.

Ponomarenko Tetyana Oleksandrivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Preschool Education, Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, St. Bulvarno-Kudryavska, 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (050) 150-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-6801-0403>

Kuzina Oksana Tadeivna postgraduate student, specialty 012 Preschool education of the third (educational and scientific level) of higher education, Kyiv Metropolitan University named after Boris Grinchenko, St. Bulvarno-Kudryavska, 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (097) 341-19-42, <https://orcid.org/0000-0003-2139-9412>

EXPERIMENTAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY FOR THE FORMATION OF COGNITIVE ACTIVITY IN CHILDREN OF THE SIXTH YEAR OF LIFE THROUGH MEDIA

Abstract. The article deals with the problem of formation of cognitive activity in children of the sixth year of life by means of media in the conditions of a preschool education institution. On the basis of the analysis of regulatory documents in the field of preschool education, a number of scientific studies, the relevance of the investigated problem was determined. The theoretical and methodological basis of the research problem is outlined. The content of experimental-pedagogical activity on the formation of cognitive activity in children of the sixth year of life by means of media in the conditions of a preschool education institution was considered.

Pedagogical conditions for the effective formation of cognitive activity in children are defined: (ensuring subject-subject interpersonal relations of all participants in the educational process (educators, preschoolers, their parents) in the conditions of a preschool education institution; development and implementation of an environmental model of the organization of children's life activities in the conditions of the preschool education institution; the application of a complex of traditional and innovative educational methods and forms of interaction of the teacher with children in the educational process of the preschool education institution) and briefly characterized their content.

The content of the specially developed and implemented structural-functional scheme for the formation of cognitive activity in children of the sixth year of life is briefly characterized in the aggregate of its components: purpose, tasks, methodological approaches, principles, components of cognitive activity, criteria, levels of its development, stages of research, content, pedagogical conditions, forms, methods of educational interaction, media tools, the result of experimental and pedagogical activity.

Modern, interactive, filled with subject-subject content forms of interaction of educators with children and a complex of traditional and innovative pedagogical methods used during the formative experiment are outlined.

The general dynamics of the development of indicators of cognitive activity at the stage of the formative experiment and the comparative ratio of the levels of development of cognitive activity in children of the sixth year of life in experimental and control groups at the ascertainment and control stages of the experiment were considered, which led to the possibility of determining the effectiveness of experimental and pedagogical activity.

A conclusion was made based on the results of the analysis of the control stage of the experiment, which testify to the growth of the levels of cognitive activity development in children of the sixth year of life in all its components and allow us to draw a conclusion about the effectiveness of the proposed experimental-pedagogical activity on the formation of the investigated quality in the conditions of the preschool education institution.

Keywords: cognitive activity, children of the sixth year of life, preschool education institution, media tools, pedagogical conditions, experimental and pedagogical activity.

Постановка проблеми. Психолого-педагогічний супровід формування пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку є ефективною умовою поступового, рівномірного, логічного пізнання довкілля, самовизначення особистості в навколишньому середовищі, в якому відбувається її становлення. На сучасному етапі розвитку освіти підвищуються вимоги до її якості. Забезпечення якості дошкільної освіти визначається й тим, що діти мають стати активними суб'єктами освітнього процесу. Зважаючи на це,

проблема формування пізнавальної активності дітей є однією з найбільш актуальних проблем сучасної дошкільної освіти.

Медіаосвіта дітей дошкільного віку спрямована на всебічний, гармонійний розвиток особистості дитини, забезпечує її захист від агресивного медіасередовища (зокрема від інформаційного «сміття», невідповідних віковим можливостям психіки дитини інформаційних впливів, зокрема продукції, що містить елементи насильства, жахів, еротики тощо), сприяє формуванню уміння орієнтуватись, обирати й використовувати адаптовану відповідно до вікових норм медіапродукцію.

Реалізація визначених в нормативних документах завдань медіаосвіти здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту» (2017 р.) [5], «Про дошкільну освіту» (2001 р.) [4], Державного стандарту дошкільної освіти (2021 р.) [1], в яких наголошується на необхідності грамотного використання медіаресурсів, відображається запит суспільства на особистість, що володіє культурою використання медіапродукції.

Водночас, проблема формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти не була предметом спеціального вивчення. Тож її дослідження є доцільним і на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати вивчення різних аспектів проблеми пізнавальної активності особистості відображено в низці досліджень (Г. Костюк, О. Савченко). Науковцями визначено залежність розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку від особливостей їх контактів з довкіллям (О. Брежнева, А. Богуш, О. Кононко). Окреслено концептуальні ідеї формування пізнавальної активності в дітей дошкільного віку (О. Кононко, В. Котирло, С. Ладивір). Теоретичні положення щодо визначення структури пізнавальної активності дітей дошкільного віку розкрито в наукових розвідках О. Брежневої, В. Котирло, С. Ладивір, Б. Мухацької, Т. Ткачук). Дослідниками Л. Артемовою, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грамою, Е. Карповою, М. Машовець, Б. Мухацькою визначено ефективні форми та методи формування пізнавальної діяльності в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Досліджено зміст та особливості формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку при вивченні сезонних явищ (Л. Буркова). Визначено ефективні форми та методи формування пізнавальної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти (Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, Л. Мацко, Н. Голота, К. Волинець).

У сучасних наукових дослідженнях вивчаються проблеми важливі для нашої дисертаційної роботи: особливості соціалізації дітей в умовах сучасного медіасередовища (А. Мудрик, О. Петрунько, Б. Потятиник, М. Фішер); зміст та особливості інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх вихователів ЗДО (Р. Гуревич, С. Дяченко, С. Іць, О. Чекан); вплив сучасного інформаційного

простору на психічний розвиток людини (О. Хартман). За результатами досліджень встановлено (Т. Давидченко, І. Кіндрат, М. Машовець, Е. Огар, О. Петрунько, Ю. Семеняко та інші), що застосування в освітньому процесі закладів дошкільної освіти засобів медіа зумовлює ефективність цілеспрямованої медіаосвіти дітей дошкільного віку й дошкільної освіти загалом, зокрема формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Таким чином, результати аналізу вищезначених досліджень надають змогу констатувати наявність теоретико-методичних засад щодо можливості вирішення досліджуваної проблеми.

Мета статті полягає у висвітленні змісту та особливостей експериментально-педагогічної діяльності з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти та характеристиці загальної динаміки розвитку показників пізнавальної активності на етапі формувального експерименту, порівнянні їх з показниками констатувального етапу дослідження, що зумовило можливість визначення ефективності експериментально-педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У процесі експериментально-педагогічної діяльності з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти нами було визначено та обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування досліджуваної якості. Схарактеризовано результати експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов формування досліджуваної якості.

Доведено, що сукупність педагогічних умов відрізняється від умов соціальних, психологічних, організаційних тощо (Т. Сорочан) [6]. Соціальні умови пов'язуються з особливостями політичного, соціально-економічного розвитку держави, спрямованістю її політики (гуманістичною, демократичною або авторитарною, жорсткою).

Підґрунтям психологічних умов формування пізнавальної активності є врахування індивідуальних, особистісних якостей дітей шостого року життя, їх вікових особливостей, своєрідності розвитку їх психічних пізнавальних процесів (сприймання, відчуття, ваги, уяви, пам'яті, мислення, мовлення тощо).

В контексті нашого дослідження організаційні умови ми розуміємо як спеціально визначені обставини, що забезпечують успішну взаємодію всіх учасників освітнього процесу (дітей, вихователів, батьків вихованців), упорядкування застосування всіх структурних компонентів цілісної системи формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа.

На підставі вищезначених позицій, нами було визначено такі педагогічні умови результативного застосування експериментальної системи формування пізнавальної активності у дітей: (забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу

(вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їх батьків) в умовах закладу дошкільної освіти; розробка й упровадження середовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних освітніх методів і форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Можливість запровадження суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків в освітньому процесі закладу дошкільної освіти можлива у межах особистісно-орієнтованої освіти. Тож для нашого дослідження важливим є положення про те, що мета особистісно-орієнтованої освіти передбачає ефективне формування в дитини дошкільного віку особистісних якостей, зокрема й такої якості особистості як пізнавальна активність, що сприяє саморозвитку та самореалізації зростаючої особистості.

Тож авторитарному управлінню дитиною ми намагалися протиставляти модель виховання, що ґрунтується на визнанні самоцінності дитинства, здатності дорослого бачити та приймати внутрішній світ дитини. Декларували та реалізовували в експериментально-педагогічній діяльності такий постулат: виховання дітей з позиції суб'єкт-суб'єктного підходу, на засадах суб'єкт-суб'єктних стосунків – це їх орієнтація на сприймання та розуміння іншої людини, розвиток у неї здібності ідентифікувати себе з іншими людьми. Єдине функціонування пізнавальних, поведінкових, мотиваційних, емоційних процесів становить у вихованні й розвитку дитини при такому підході одне з головних завдань.

Визначення другої педагогічної умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа (розробка й упровадження середовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти) зумовлюється її актуальністю.

У своїй дисертаційній роботі ми ґрунтувались на результатах наукових робіт учених (Н. Гавриш, О. Ліннік) [2] стосовно того, що традиційна навчальна модель в умовах закладу дошкільної освіти характеризується організацією змістів освіти за принципом окремих розділів освітніх програм для дітей дошкільного віку (за сферами пізнання або за видами діяльності), кожен з яких має свою логіку побудови. Такий зміст освіти тісно пов'язаний з певною позицією дорослого – учительською: ініціатива й напрямок діяльності належить цілком дорослому. Модель розрахована на жорстке програмування освітнього середовища у вигляді «збірки» занять і розгортання освітніх змістів протягом року за логікою певного розділу освітньої програми.

Протягом нашої експериментально-педагогічної діяльності ми намагалися гармонійно поєднувати такі освітні блоки як самостійна діяльність дітей шостого року життя, спільна діяльність дітей з вихователями, навчальна діяльність дітей в межах освітнього напрямку Державного стандарту дошкільної освіти [1] «Дитина в природному довіллі». При цьому визнаючи пріоритетними перші два освітні блоки.

Третьою педагогічною умовою ефективного формування пізнавальної активності у дітей визначено застосування комплексу традиційних та інноваційних педагогічних методів і форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Очевидно, що ефективну реалізацію означеної умови забезпечить застосування різних форм і методів, відомих сучасній дошкільній освіті, і, звісно, ураховання можливостей безпосередньо засобів медіа.

Беручи до уваги рекомендації науковців і методистів кардинально змінити ставлення до заняття, як традиційно основної освітньої форми взаємодії з дітьми (назва, структура, стиль спілкування), ми окреслили альтернативні форми, які можуть використовувати педагоги-практики: освітні ситуації природничого змісту; подорожі, мандрівки в природу (реальні й віртуальні); експериментування з природничими матеріалами тощо.

Зауважимо, що сучасні діти, представники покоління «Альфа», усе більше й більше потребують суб'єктного включення в пізнавальну діяльність. Тож цілком логічними й доречними стали інтерактивні форми взаємодії з дітьми шостого року життя: пізнавальні діалоги; спілкування в колі; квести – пригодницька командна гра; геокешинг – туристична гра із застосуванням GPS; гра-стратегія тощо.

Зрозуміло, що вищезазначені освітні форми взаємодії з дітьми варіюються й модифікуються в контексті фронтального, групового, парного та індивідуального форматів спілкування вихователів з вихованцями.

На наше переконання, застосування лише традиційних освітніх методів в нашій експериментально-педагогічній діяльності не вистачало для зберігання інтересу до довкілля та підвищення рівня пізнавальної активності у дітей шостого року життя. Сучасна освіта має в своєму арсеналі низку цікавих інноваційних методів, які, за певним адаптуванням або модифікацією, можна й потрібно застосовувати у взаємодії з дітьми. Тож ми використовували ще й такі впливи, безумовно, цікаві та ефективні для формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя, як методи імітацій або рольові, графічних моделей або ілюстративні, проєктивні тощо.

Для здійснення формувального експерименту було розроблено й реалізовано структурно-функціональну схему формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя у сукупності її компонентів: мета, завдання, методологічні підходи, принципи, компоненти пізнавальної активності, критерії, рівні її розвитку, етапи дослідження, зміст, педагогічні умови, форми, методи освітньої взаємодії, засоби медіа, результат експериментально-педагогічної діяльності та коротко схарактеризовано їх зміст.

Мета формувального етапу експерименту: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

Завдання формувального експерименту:

1. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

2. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

3. Узагальнити результати формувального етапу експерименту.

Методологічні підходи до ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя: гуманістичний, системний, аксіологічний, акмеологічний, ситуаційний, оптимізаційний, дослідницький, оптимізаційний, інтегративний, компетентнісний, діяльнісний.

Принципи ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя: загальнопедагогічні; виховання; навчання; специфічні (діалогічності, співробітництва, партнерства, радісного набування досвіду, дослідження, відкриття – пріоритетні форми освітньої взаємодії).

Компоненти пізнавальної активності дітей шостого року життя: емоційний, мотиваційний, знаннєвий, діяльнісний, особистісний, вольовий.

Критерії розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя: емоційно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-вольовий.

Рівні розвитку пізнавальної активності дітей шостого року життя: високий, середній, низький.

Етапи експериментально-педагогічної діяльності (блоки): мотиваційно-цільовий; змістовно-контекстний, організаційно-змістовий; рефлексивно-прогностичний.

Педагогічні умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя: забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу (вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їх батьків) в умовах закладу дошкільної освіти; розробка й упровадження середовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних освітніх методів, форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Підґрунтям змісту формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя було визначено освітній напрямок Державного стандарту дошкільної освіти (2021 р.) [1] «Дитина в природному довкіллі»; підрозділ освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020 р.) [3] «Природний світ: дитина у світі природи» (старша група «Фантазери-мрійники»; шостий рік життя)

Форми організації життєдіяльності дітей шостого року життя: освітні ситуації природничого змісту, віртуальні подорожі, мандрівки, екскурсії у природу; цільові прогулянки, експериментування з природничими матеріалами,

колекціонування природних матеріалів, ігри-стратегії, створення ментальної мапи, пізнавальні діалоги, спілкування в колі, квести, геокешинг, телевізійні римейки.

Методи освітньої взаємодії вихователя з дітьми: словесні, наочні, практичні; аналітичні, синтетичні, індуктивні, дедуктивні; репродуктивні, пояснювальні (інформаційно-репродуктивні), проблемні, частково-пошукові, дослідницькі.

Засоби медіа: традиційні, інноваційні.

Результат: підвищення рівня сформованості пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

На основі необхідності зміни ставлення до занять в закладі дошкільної освіти, як традиційно основної освітньої форми взаємодії вихователя з дітьми (назва, структура, стиль спілкування тощо), ми застосовували альтернативні форми занятійної (навчальної) діяльності: тематичні мініатюри, освітні ситуації природничого змісту, подорожі, мандрівки в природу (реальні й віртуальні), екскурсії (у природу), цільові прогулянки, експериментування з природничими матеріалами, колекціонування природних матеріалів тощо).

Також ми надавали перевагу використанню сучасних, інтерактивних, наповнених суб'єктно-суб'єктивним змістом форм взаємодії вихователів з дітьми (пізнавальні діалоги, спілкування в колі, квести (пригодницька командна гра), геокешинг (туристична гра із застосуванням GPS), гра-стратегія, «авторське дитяче телебачення» (телевізійні римейки) тощо).

Обираючи комплекс педагогічних методів, прийомів на засадах інтеграційного підходу ми застосовували інтегративний комплекс традиційних та інноваційних педагогічних впливів на дитину (словесних, наочних, практичних). Також використовували методи, класифіковані за критерієм особливостей передачі та сприймання дітьми освітньої інформації (аналітичні, синтетичні, індуктивні, дедуктивні) та за ступенем самостійності мислення, напруженості їх пізнавальної діяльності (репродуктивні, пояснювальні (інформаційно-репродуктивні), проблемні, частково-пошукові, дослідницькі тощо).

На контрольному етапі експериментально-педагогічної діяльності вивчення динаміки розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя проводилося за такими ж методиками, що застосовувалися на констатувальному етапі експерименту (бесіда, спостереження, діагностичні методики), зміст яких розроблявся нами з опорою на Державний стандарт дошкільної освіти (2021 р.) [1], освітню програму для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2021 р.) [3].

Запровадження експериментальної схеми формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа дало можливість дослідити загальну динаміку розвитку показників пізнавальної активності на етапі формувального експерименту та порівняти їх з показниками

констатувального етапу дослідження, що зумовило можливість визначення ефективності експериментально-педагогічної діяльності.

Узагальнені результати співвідношення рівнів розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя в експериментальних та контрольних групах на констатувальному й контрольному етапах експерименту представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняльне співвідношення рівнів розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя в експериментальних та контрольних групах на констатувальному та контрольному етапах експерименту

Групи дітей шостого року життя	Критерії розвитку пізнавальної активності дітей шостого року								
	емоційно-мотиваційний			когнітивно-діяльнісний			особистісно-вольовий		
	Констатувальний етап експерименту								
	Рівні розвитку пізнавальної активності дітей шостого року								
	високий рівень (%)	середній рівень (%)	низький рівень (%)	високий рівень (%)	середній рівень (%)	низький рівень (%)	високий рівень (%)	середній рівень (%)	низький рівень (%)
ЕГ	15	43,7	41,3	16,5	41,5	42	16,1	42,7	41,2
КГ	15,2	44,3	40,5	17,2	40,7	42,1	15,9	44,3	39,8
	Контрольний етап експерименту								
ЕГ	24,8	54	21,2	28,6	49,6	21,8	24,2	51,9	23,9
КГ	18,3	47,7	34	21,2	43,4	35,4	18,6	48,3	33,1

За даними таблиці 24,8% дітей ЕГ (експериментальних груп) та 18,3% дітей КГ (контрольних груп) за спостереженням показали високий рівень сформованості пізнавальної активності за емоційно-мотиваційним критерієм (проти 15% дітей ЕГ та 15,2 % дітей КГ на етапі КЕ). Середній рівень розвитку пізнавальної активності засвідчили 54% дітей ЕГ та 47,7% дітей КГ (проти 43,7% дітей ЕГ та 44,3 % дітей КГ на етапі КЕ). У 21,2% дітей ЕГ та 34 % дітей КГ за результатами спостереження виявлено низький рівень розвитку досліджуваної якості (проти 41,3% дітей ЕГ та 40,5 % дітей КГ на етапі КЕ).

За аналізом результатів в таблиці, 28,6% дітей ЕГ та 21,2% дітей КГ у межах когнітивно-діяльнісного критерію виявили високий рівень сформованості пізнавальної активності (проти 16,5% дітей ЕГ та 17,2 % дітей КГ на етапі КЕ). У 49,6% дітей ЕГ та 43,4% дітей КГ констатовано середній рівень сформованості пізнавальної активності (проти 41,5% дітей ЕГ та 40,7 % дітей КГ на етапі КЕ). Низький рівень сформованості досліджуваної якості продемонстрували 21,8% дітей експериментальних та 35,4% дітей контрольних груп (проти 42% дітей ЕГ та 42,1 % дітей КГ на етапі КЕ).

За результатами дослідження рівня розвитку пізнавальної активності дітей у межах її особистісно-вольового компоненту 24,2% дітей ЕГ та 18,6%

дітей КГ показали високий рівень її стану (проти 16,1% дітей ЕГ та 15,9 % дітей КГ на етапі КЕ). У 51,9% дітей ЕГ та 48,3% дітей КГ виявлено середній рівень розвитку досліджуваної якості (проти 42,7% дітей ЕГ та 44,3 % дітей КГ на етапі КЕ). У 23,9% дітей ЕГ та 33,1% дітей КГ визначено низький рівень її розвитку (проти 41,2% дітей ЕГ та 39,8 % дітей КГ на етапі КЕ).

Висновки. Таким чином, розглянуто зміст та особливості експериментально-педагогічної діяльності з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти. Визначено актуальність досліджуваної проблеми. Окреслено її теоретико-методичне підґрунтя.

Аналіз результатів контрольного етапу експерименту засвідчив зростання рівнів розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя за всіма її компонентами та дозволив зробити висновок про ефективність запропонованої експериментально-педагогічної діяльності з формування досліджуваної якості в умовах закладу дошкільної освіти.

Вважаємо, що подальших наукових розвідок потребують питання змісту та особливостей формування пізнавальної активності у дітей різних вікових періодів на підґрунті розробки та застосування сучасного, особистісно зорієнтованого, педагогічно доцільного психолого-педагогічного супроводу.

Література:

1. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ МОН № 33 від 12.01.2021 р. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 26.12.2023).
2. Гавриш Н., Ліннік О. Організувати, але не обмежувати. Управління розвитком дітей в освітньому середовищі дитсадка. *Дошкільне виховання*. 2013. № 1. С. 8–13.
3. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін. ; наук. ред. Г. В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
4. Про дошкільну освіту : Закон України, док. № 2628-III, чинний, поточна редакція від 31.03.2023. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 09.01.2024).
5. Про освіту : Закон України, док. № 2145-VIII, чинний, поточна редакція від 04.01.2024. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.01.2024).
6. Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика : монографія. Луганськ : Знання, 2005. 384 с.

References:

1. Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia (nakaz MON № 33 vid 12.01.2021 r.) [On the approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education) new edition]. Retrieved from <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> [in Ukrainian].
2. Havrysh, N., & Linnik, O. (2013). Orhanizovuvaty, ale ne obmezhuvaty. Upravlinnia rozvytkom ditei v osvitnomu seredovyschi dytsadka [Organize, but do not limit. Management of children's development in the educational environment of a kindergarten]. *Doshkilne vykhovannia – Preschool education*, 1, 8-13 [in Ukrainian].